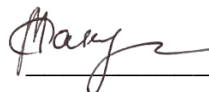

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

До захисту допустити:

В.о. завідувача кафедри

 Світлана МАКАРЕНКО

«19» листопада 2024 року

**«РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «SOFT SKILLS» З
ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ З
ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ»**

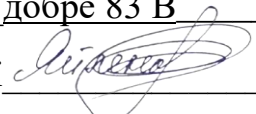
Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Дошкільна освіта. Інклюзія»
Ткачук Тетяни Миколаївни

Науковий керівник:
Фунтікова О.О., доктор
педагогічних наук, професор

Рецензент:
Кузьменко Ю.А., кандидат
педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри освіти та управління
навчальним закладом Класичного
приватного університету
м. Запоріжжя

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою добре 83 В

Секретар ЕК

«15» січня 2025 року

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ОГЛЯД ІНТЕРАКТИВНИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	6
1.1. Платформи для організації освітнього процесу	6
1.2. Інтерактивні методи навчання, сутність та призначення.....	13
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	16
РОЗДІЛ 2.....	19
РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «SOFT SKILLS» З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ.....	19
2.1. Об'єкт дослідження комунальна установа «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» Балтської міської ради.....	19
2.2. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі	28
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	40
РОЗДІЛ 3.....	42
РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «SOFT SKILLS» З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ	42
3.1. Корекційно-розвивальна робота – як вагома складова інклюзивного навчання.....	42
3.2. Моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти комунальною установою «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» Балтської міської ради	50
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	62
ВИСНОВОК	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

На сучасному етапі значно зростають вимоги до набутих знань, умінь і навичок майбутніми фахівцями у закладі вищої освіти. Зокрема, знання іноземних мов та уміння користуватися комп'ютерними технологіями поступово стають такими ж необхідними для сучасного спеціаліста, як звичайна грамотність. Стан сьогоденного світу фахівців з різних сфер характеризують терміном VUCA. Це акронім, утворений з англійських слів *volatility* (нестабільність), *uncertainty* (невизначеність), *complexity* (складність) та *ambiguity* (неоднозначність). Для того щоб долати виклики XXI століття сучасному поколінню необхідно опанувати не тільки спеціалізовані (*hard skills*), а й універсальні, м'які (*soft skills*) уміння та навички. Тобто необхідний збалансований набір когнітивних, емоційних та соціальних навичок, що включають досягнення поставлених цілей, ефективне співробітництво з іншими людьми, управління емоціями, лідерські навички.

«Soft skills» – це соціологічний термін, що належить до коефіцієнта емоційного інтелекту людини; набір рис особистості, соціальні навички, комунікативні здібності, особисті звички, дружелюбність і оптимізм [1].

Немає єдності у розуміння поняття «soft skills» і серед українських дослідників. Так, Корольчук визначає «soft skills» як соціологічний термін, що стосується коефіцієнта емоційного інтелекту людини, набір рис особистості, соціальні навички, комунікативні здібності, особисті звички, дружелюбність й оптимізм [2].

Сама дефініція «soft skills» розпочала своє життя у 60-х роках минулого століття у США, у 1971–1991 роках було проведено дослідження компетенцій з метою підбору співробітників до дипломатичної служби Держдепартаменту США. Як результат, з'явилося поняття «компетенція» та методики її оцінки. Проте з кожним роком вимоги до формування та розвитку гнучких, м'яких навичок набуває актуальності і потрібності. У своїх наукових дослідженнях сучасні вчені прагнуть якнайширше розкрити компетентність майбутніх

фахівців, а також вагому частку досліджень присвячено питанню – формування навичок у майбутніх фахівців, зокрема «soft skills». Значення «soft skills» підкреслюють і аналітики World Economic Forum, називаючи ключові компетенції майбутнього: вміння вирішувати складні завдання, критичне мислення, креативність, управління людьми, навички координації та взаємодії, емоційний інтелект, судження та ухвалення рішень, ведення переговорів та когнітивна гнучкість. Усі зазначені компетенції належать до «soft skills» [2].

О. Глазунова та Т. Волошина вважають, що «soft skills» дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напрямку, в якому працює людина. Традиційно в психології їх відносять до числа соціальних навичок: вміння переконувати, знаходити підхід до людей, лідирувати, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, управління часом, ерудованість, креативність, тощо [2].

Мета дослідження

Розробити та обґрунтувати ефективні підходи до розвитку «soft skills» у майбутніх фахівців дошкільної освіти через інтеграцію цифрових ресурсів у навчальний процес, особливо в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Завдання дослідження:

- Здійснити теоретичний аналіз сучасних підходів до формування «soft skills» у педагогічній практиці.
- Проаналізувати функціональні можливості сучасних цифрових ресурсів та їх застосування у підготовці майбутніх педагогів.
- Розробити алгоритм оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами, що базується на використанні інтерактивних технологій.
- Оцінити вплив інтерактивних методів навчання на формування комунікативних, когнітивних та емоційних навичок у дітей з особливими освітніми потребами.
- Розробити практичні рекомендації для інтеграції цифрових ресурсів у процес підготовки фахівців дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження

Процес професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти з акцентом на формування «soft skills» в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Предмет дослідження

Методи та технології інтеграції цифрових ресурсів у навчальний процес для розвитку «soft skills» у майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Актуальність теми

В умовах динамічних змін сучасного світу та зростання вимог до підготовки педагогів з'являється нагальна потреба у формуванні універсальних навичок, які допомагають вирішувати складні задачі, ефективно взаємодіяти з іншими та адаптуватися до нових викликів. Особливо важливим це є для дошкільної освіти, де основну роль відіграють комунікативні, емоційні та соціальні вміння. Використання цифрових технологій не лише сприяє підвищенню якості професійної підготовки, а й створює можливості для індивідуалізації навчання в інклюзивному середовищі, що підвищує рівень педагогічної майстерності та відповідає сучасним освітнім стандартам.

Практична значущість

Результати дослідження можуть бути використані в розробці навчальних програм і методичних рекомендацій для підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Запропоновані технології та методи можуть інтегруватися у систему інклюзивної освіти для забезпечення індивідуалізованого підходу до дітей з особливими освітніми потребами, підвищення їх соціальної адаптації та навчальної успішності. Крім того, розроблені рекомендації мають потенціал для впровадження в інші освітні програми, спрямовані на розвиток «soft skills» у різних галузях.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ОГЛЯД ІНТЕРАКТИВНИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1.1. Платформи для організації освітнього процесу

Є кілька інтерактивних платформ, що сприяють підготовці фахівців у сфері дошкільної освіти, особливо студентів педагогічних університетів. Серед найпопулярніших можна виділити:

1. Moodle – це одна з найпоширеніших платформ для дистанційного та змішаного навчання, яка дає можливість викладачам створювати курси, організовувати тестування, оцінювання та інтерактивні заняття. У межах спеціалізованих програм тут можна додавати методичні матеріали з роботи з дошкільнятами, а також візуальні й інтерактивні інструменти. Moodle є найрозвиненішою та найпоширенішою системою такого типу як в Україні, так і у світі. На сьогодні вона об'єднує приблизно 400 мільйонів користувачів і продовжує активно розвиватися, залишаючи конкурентів позаду. У 2018 році відбулася знакова подія: за статистичними даними, Moodle почали використовувати частіше, ніж усі інші платформи разом узяті. В Європі дві третини закладів вищої освіти застосовують саме її. В Україні, де використання комерційних платформ обмежене, Moodle фактично не має альтернатив. Тому її впровадження в навчальному закладі можна порівняти з вибором англійської мови як основної серед іноземних мов [3].

Рис. 1.1 Логотип платформи Moodle

2. Google Classroom – безкоштовна освітня платформа від Google, яка ідеально підходить для університетського навчання, зокрема для підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Вона надає широкий набір інструментів для дистанційного та змішаного навчання, що допомагає ефективно

організовувати освітній процес для студентів. Доступ до платформи мають усі користувачі з особистим обліковим записом Google. Якщо ви вже проходили онлайн-курси, розібратися з її функціоналом буде нескладно.

На платформі викладач може створювати й адмініструвати кілька курсів одночасно, а також розподіляти завдання, зокрема індивідуальні. Google Classroom також дозволяє перевіряти роботи студентів та виставляти оцінки. Розробники постаралися зробити навчальний процес максимально зручним. Найпростіша структура взаємодії – це модель «викладач – студент», де педагог розміщує матеріали, прикріплює файли, створює завдання, а студенти виконують їх, отримують зворотний зв'язок і оцінки. У разі потреби викладач може додавати коментарі до завдань, наприклад, якщо їх необхідно доопрацювати.

Більш складний формат взаємодії передбачає розподіл ролей між викладачами, студентами, кураторами та адміністраторами. Куратори, хоча й не мають прямого доступу до платформи, можуть отримувати інформацію про успішність студентів через електронну пошту, що особливо корисно для класних керівників. Адміністратори мають змогу переглядати всі курси та роботи в домені, а також додавати чи видаляти учасників.

Google Classroom доступний у будь-якому місці, де є інтернет. У нього можна зайти як через браузер на комп'ютері, так і через мобільні додатки для Android та iOS. Крім того, платформа передбачає підтримку користувачів із порушеннями зору: для iOS є VoiceOver, а для Android – TalkBack.

Окрему увагу Google приділяє безпеці освітнього простору. У Classroom немає реклами, а всі завантажені матеріали не можуть бути використані в комерційних цілях [4].

Рис. 1.2. Логотип платформи Google Classroom

3. Zoom та Microsoft Teams – це платформи для відеозв'язку, які мають інтерактивні можливості, зокрема спільний доступ до екрана, віртуальну дошку для малювання та функцію опитувань. Вони чудово підходять для проведення семінарів, дискусій та практичних занять із моделюванням ситуацій, що можуть бути корисними у роботі з дітьми.

Переваги Zoom:

Висока якість зв'язку: забезпечує відеотрансляцію з роздільною здатністю 720p.

Функція демонстрації екрану: будь-який учасник може ділитися своїм екраном. Ведучий (адміністратор) має змогу обрати кількох учасників для одночасного показу екранів, а також додавати коментарі.

Запис зустрічей: після завершення відеоконференції запис зберігається у форматі MP4 (відео) та M4A (аудіо), а також зберігаються повідомлення з чату. Записи можна зберігати як на локальному пристрої, так і в хмарному сховищі Zoom.

Підтримка мобільних пристроїв: користувачі можуть планувати та запускати заходи, надавати доступ до подій, а також транслювати робочий стіл зі смартфонів і планшетів.

Інтеграція з Outlook і Chrome: за допомогою безкоштовних розширень можна швидко створювати події безпосередньо у календарях Outlook і Google, що полегшує узгодження часу зустрічей.

Підтримка великих заходів: кількість учасників може бути розширена до 500 осіб.

Хмарне зберігання: можливість завантаження відеозаписів до хмарного сховища Zoom. [5]

Рис. 1.3 Логотип платформи Zoom

4. Kahoot! та Quizizz – це платформи для створення інтерактивних вікторин, які допомагають ефективно закріплювати теоретичні знання, оцінювати рівень засвоєного матеріалу та формувати ігрову атмосферу під час навчання. Вони широко застосовуються для проведення опитувань і підготовки майбутніх фахівців до практичної роботи з дітьми. За словами лектора Олексія Дяченка, «навчальна платформа Kahoot! використовується для інтерактивних занять та перевірки знань здобувачів шляхом онлайн-тестування».

Сьогодні особливої актуальності набувають нові форми навчання, що зумовлено змінами у методах та форматах освітнього процесу. В умовах дистанційного навчання важливо використовувати ефективні засоби для перевірки знань і мотивації студентів. Завідувач кафедри інформаційних технологій, доктор наук із державного управління, професор Олексій Дяченко під час вебінару 21.06.2022 року обговорив це питання та зазначив, що одним із ключових сервісів, який забезпечує ці потреби, є Kahoot!. Платформа дозволяє створювати інтерактивні навчальні ігри, зокрема вікторини,

опитування та дискусії, які складаються з різних типів запитань із кількома варіантами відповідей.

Окрім цього, Kahoot! надає можливість викладачам та кафедрам організовувати наукову, методичну та організаційну діяльність у зручному форматі. Участь у вікторинах, розроблених за допомогою цієї платформи, сприяє підвищенню рівня цифрової компетентності колективу закладу освіти. Доступ до Kahoot! можна отримати через веб-браузер або мобільний додаток у Google Play чи App Store.

Цей інструмент особливо корисний у роботі наукових гуртків, під час студентських конференцій та інших освітніх заходів, що передбачають активну участь здобувачів у дискусіях із наукових та навчальних питань [6].

Рис. 1.4. Логотип платформи Kahoot!

5. Padlet — це багатофункціональна онлайн-дошка з інтуїтивно зрозумілим інтерфейсом, яку легко освоїти та застосовувати в освітньому процесі. Вона ідеально підходить для роботи над проєктами, співпраці між студентами, виконання індивідуальних завдань або збору інформації від усіх учасників навчального процесу в одному місці [7].

Переваги Padlet:

- Простота у використанні та зрозумілий інтерфейс.
- Гнучкість: підтримка різних типів файлів, можливість організувати матеріали у зручному форматі, а також налаштовувати доступ до дошки як загальний або приватний.
- Доступність на різних пристроях: є додатки для iOS, Android і Kindle.
- Безпека та конфіденційність: можна обмежити доступ до дошки лише для вибраної групи користувачів.

Недоліки Padlet:

- Якщо дошку створено без реєстрації, редагувати її можна лише протягом 24 годин.
- Повноцінна бізнес-версія є платною.
- Відсутня інтеграція з електронною поштою [8].

Рис. 1.5. Логотип платформи Padlet

6. Edmodo – це освітня технологічна платформа, яка забезпечує можливості для комунікації, співпраці та наставницької роботи у загальноосвітніх школах, коледжах і серед викладачів. Завдяки Edmodo вчителі можуть обмінюватися навчальними матеріалами, створювати тести, вікторини та опитування, а також організовувати спілкування з учнями, колегами та батьками.

За пів року використання цієї платформи сформувалися певні традиції, напрацьовано методики та власні розробки тестових завдань. Edmodo належить до категорії хмарних сервісів, що робить її доступною з будь-якого пристрою. Реєструючись як учитель, можна створювати власний клас, налаштовувати його параметри, визначати права учасників та надавати реєстраційний код для доступу учням і батькам. Після того як запрошені користувачі зареєструються, група автоматично блокується, і нових учасників може додати лише власник класу – учитель, який створив групу, попередньо її розблокувавши [9].

Рис. 1.6. Логотип платформи Edmodo

7. ThingLink – це інтерактивний сервіс, який дозволяє створювати мультимедійні плакати або, іншими словами, «розмовляючі зображення». Головна особливість цієї платформи – можливість додавати спеціальні маркери до зображень, карт, схем або фотографій, які при наведенні відкривають додатковий контент. Це можуть бути текстові підказки, відео, аудіофайли, посилання на зовнішні ресурси або навіть інтегровані 3D-об'єкти.

Завдяки такому підходу ThingLink широко використовується в освіті, адже дозволяє перетворювати статичний навчальний матеріал на інтерактивний, що робить навчання більш захопливим та ефективним. Викладачі можуть створювати інтерактивні інфографіки, віртуальні тури, а також навчальні карти з маркерами для пояснення складних тем.

Сервіс має простий та зручний інтерфейс, що дозволяє швидко опанувати його можливості навіть тим, хто не має досвіду роботи з мультимедійними інструментами. ThingLink доступний через веб-браузер та мобільні додатки, що забезпечує зручність використання як у класі, так і під час дистанційного навчання.

Завдяки своїй універсальності та гнучкості ThingLink стає потужним інструментом для візуалізації інформації та створення інтерактивного навчального контенту, що підходить для роботи з учнями різного віку та рівня підготовки.

Рис. 1.7. Логотип платформи ThingLink

Використання подібних платформ дозволяє зробити підготовку фахівців для роботи з дітьми більш інтерактивною, наближеною до реальних умов, а також сприяє розвитку педагогічних компетенцій та комунікаційних навичок [10].

Переваги: Це зручний інструмент для користувачів, який також включає функцію озвучування тексту. Інтерактивні плакати дозволяють об'єднати велику кількість інформації в одному контенті. Будь-які матеріали, такі як підручники, навчальні відео, діаграми, фотографії або екскурсії, можна зробити інтерактивними, просто додавши «мітки» з поясненнями.

Недоліки: Платформа потребує постійного доступу до Інтернету. Пошук і організація інформації займають певний час. У безкоштовній версії є обмеження на кількість переглядів.

Цей ресурс застосовується не тільки під час уроків, а й для упорядкування та систематизації шкільної документації.

1.2. Інтерактивні методи навчання, сутність та призначення

1. Інтерактивний стіл є ефективним засобом для розвитку дітей дошкільного віку завдяки своїй інтерактивності, мультимедійним можливостям та доступності. Він допомагає покращити пізнавальні, моторні й соціальні навички, що відповідають основним цілям дошкільної освіти. Завдяки цьому інструменту діти можуть швидко засвоювати нову інформацію, активно взаємодіяти між собою та розвивати творчі здібності через ігрові методи [11].

Інтеграція в заняття:

- Використання інтерактивного столу як основного інструмента в процесі навчання.
- Поєднання цифрових технологій із традиційними методиками навчання.
- Проведення занять для груп дітей, що дозволяє створити атмосферу для спільного навчання.
- Робота в парах або малих групах для досягнення колективних цілей. – Розвиток творчих здібностей через практичні завдання.
- Створення малюнків, графіків та простих анімацій для кращого розуміння навчального матеріалу.
- Ігри для вивчення букв та цифр, що роблять навчання захоплюючим.
- Завдання на розвиток логічного мислення, уваги та пам'яті. – Виконання інтерактивних завдань: малювання, складання пазлів та аплікацій.
- Поєднання ігор з навчанням для розвитку когнітивних та соціальних навичок.
- Використання мультимедійних інструментів для візуалізації історій та сценаріїв, що сприяє кращому засвоєнню інформації.

Рис. 1.8. Інтерактивний стіл

2. Інтерактивна дошка — це сенсорний екран, підключений до комп'ютера, зображення з якого проектується на дошку за допомогою проектора. Вона одночасно функціонує як монітор комп'ютера і звичайна дошка. Для того, щоб керувати програмами, достатньо доторкнутися до

поверхні дошки. Завдяки цьому інструменту можна відкривати файли, працювати з Інтернетом, писати безпосередньо на будь-яких додатках, веб-сторінках і відео за допомогою спеціальних маркерів. Після завершення роботи всі записані матеріали можна зберегти для подальшого використання. Першими, хто оцінив можливості цієї технології в педагогіці, були викладачі. Справді, інтерактивні дошки значно урізноманітнюють заняття, роблячи їх більш цікавими та захоплюючими [12].

Вона дозволяє:

- Демонструвати презентації, зображення, відео та інші цифрові матеріали.
- Малювати, писати і виділяти інформацію безпосередньо на екрані.
- Використовувати навчальні програми та інтерактивні матеріали.
- Адаптувати навчальний процес до потреб кожного учня.
- Налаштовувати завдання відповідно до індивідуальних потреб дитини.
- Мати простий і зрозумілий інтерфейс для дітей із когнітивними чи сенсорними особливостями.
- Розвивати пізнавальні навички.
- Стимулювати творчий потенціал.
- Покращувати моторику.
- Сприяти командній роботі.

Рис. 1.9. Інтерактивна дошка

3. Інтерактивна пісочниця — це пристрій доповненої реальності, який створює чутливу до рухів користувача проекцію на реальний пісок. Система складається з підлогової ємності для піску та інтерактивного блоку, що монтується на стіні. Сенсор глибини вимірює відстань до піску, програма обробляє ці дані, а проектор відображає віртуальні об'єкти, такі як гори, вулкани, водойми та інші елементи. Це дозволяє створювати ландшафти, виконувати вправи та моделювати свій уявний світ, який можна змінювати миттєво. Таке обладнання активно використовується в сферах освіти, реабілітації та розваг. Воно сприяє розвитку координації, фантазії та включає елементи сенсорно-тактильної терапії. Комплекс стане корисним для навчання в предметах, таких як географія та природознавство [13].

Ця технологія також сприяє загальному розвитку дітей, розвиваючи предметне та символічне мислення, фантазію та координацію рухів. Її застосовують у психотерапії та психокорекції.

Рис. 1.10. Інтерактивна пісочниця

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Розділ 1 детально охоплює основи сучасних цифрових інструментів, які активно використовуються для підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти. Представлені платформи, методи та інтерактивні технології демонструють широкий спектр можливостей, спрямованих на підвищення ефективності

освітнього процесу, забезпечення інтерактивності та стимулювання творчого потенціалу майбутніх педагогів.

1. Платформи для організації освітнього процесу.

Огляд основних освітніх платформ, таких як Moodle, Google Classroom, Zoom, Kahoot!, Padlet, Edmodo і ThingLink, вказує на їхню інтеграцію у навчальні процеси як інструментів дистанційної та змішаної освіти. Вони дозволяють створювати інтерактивні курси, проводити оцінювання, організовувати дискусії, забезпечують доступ до ресурсів та інтерактивних завдань. Кожна з платформ має свої особливості:

Moodle є лідером у сфері LMS (систем управління навчанням), забезпечуючи багатофункціональність і гнучкість у налаштуванні курсів. Google Classroom забезпечує простоту інтеграції із сервісами Google, підтримуючи різноманітність форматів навчальних занять. Інструменти для відеозв'язку, такі як Zoom і Microsoft Teams, підходять для організації інтерактивних занять, семінарів і дискусій. Kahoot! і Quizizz роблять процес перевірки знань більш цікавим і мотивуючим через ігровий формат. Padlet сприяє організації колективної роботи і є універсальною платформою для збору ідей. Edmodo та ThingLink пропонують унікальні можливості для взаємодії між викладачами, студентами та навіть батьками.

2. Інтерактивні методи навчання.

Інтерактивні методи та технології, описані в розділі, спрямовані на розвиток когнітивних, соціальних та творчих здібностей дітей. Інноваційні інструменти, такі як інтерактивні столи, дошки та пісочниці, є прикладами технологій, що дозволяють інтегрувати навчання у гральний процес, забезпечуючи мотивацію до навчання та залучення учнів до активної взаємодії.

Інтерактивні столи полегшують засвоєння знань через ігрові заняття, сприяють розвитку логіки, пам'яті та моторики. Інтерактивні дошки роблять навчання візуально насиченим і дозволяють адаптувати матеріали під індивідуальні потреби учнів. Інтерактивна пісочниця відкриває нові можливості у

вивченні природознавства та географії, а також допомагає у психокорекції та терапії.

Таким чином, сучасні цифрові інструменти, описані у розділі, є ключовими елементами в освітньому процесі, спрямованому на підготовку дошкільних фахівців. Вони забезпечують доступ до різноманітних ресурсів, дозволяють персоналізувати навчання та розширюють можливості як для викладачів, так і для студентів. Інтерактивні методи навчання сприяють гармонійному розвитку дитини, дозволяючи не лише отримувати знання, а й застосовувати їх на практиці у творчій формі. Впровадження цих інструментів у освітній процес є важливим кроком до інноваційного розвитку системи освіти.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «SOFT SKILLS» З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНО- РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ

2.1. Об'єкт дослідження

Комунальна установа «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» Балтської міської ради Одеської області у своїй діяльності керується Конституцією України, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту, Положенням про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ від 22.08.2018 № 617, від 21.10.2020 № 983, від 21.07.2021 № 765.

З метою виявлення особливих освітніх потреб із зазначенням категорій типів труднощів фахівцями ІРЦ за з січня по серпень 2024 року було проведено 73 комплексних психолого-педагогічних оцінок розвитку особи, відповідно до методичних рекомендацій для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі.

За результатами комплексної оцінки визначено рівні підтримки в освітньому процесі:

II рівень – 13 дітей;

III- рівень – 38 дітей;

IV – рівень – 19 дітей;

V – рівень – 2 дітей.

Визначені освітні труднощі:

Фізичні труднощі – 6 дітей;

Соціоадаптаційні/ соціокультурні труднощі – 25 дітей;

Інтелектуальні труднощі – 14;

Функціональні труднощі – 8;

Навчальні труднощі – 19.

1 дитина без особливих освітніх потреб.

Рис. 2.1 – Команда фахівців Балтського ІРЦ

Ознайомлюємо батьків (законних представників) дитини з результатами обстеження, умовами навчання та надання відповідних психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитини. Постійно надаємо рекомендації педагогам закладів освіти щодо складання, виконання, коригування індивідуальної програми розвитку дитини в частині надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, змісту форм та методів навчання відповідно до потенційних можливостей особи, створення належних умов для навчання залежно від порушення розвитку осіб з особливими освітніми потребами.

Окрім здійснення оцінки розвитку дітей в установі надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами дітям, які не охоплені навчанням або перебувають на педагогічному патронажі, а також діти зі складними порушеннями. Таку допомогу на базі інклюзивно-ресурсного центру отримали 31 дитини. Фахівці ІРЦ проводили корекційно-розвиткові заняття за напрямками: «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовленнєва діяльність», «Соціально-побутове орієнтування», «Психомоторний та сенсорний розвиток», «Ритміка», «Лікувально-фізична культура», «Альтернативна комунікація», «Логопедичні заняття», «Розвиток мовлення».

Для оптимальних шляхів розв'язання різних питань, які виникають у процесі діяльності ІРЦ з працівниками щотижня проводяться засідання фахівців ІРЦ з визначення особливих освітніх потреб раніше обстежених дітей. виробничі наради та загальні збори трудового колективу, щопонеділка оперативні наради. На даних засіданнях розглядалися питання щодо управлінської, методичної та аналітичної діяльності установи.

Фахівцями центру велися реєстри дітей, які пройшли комплексну оцінку і перебувають на обліку в ІРЦ, реєстр закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, реєстр фахівців, які надають психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами.

Постійно проводиться моніторинг динаміки розвитку дитини з особливими освітніми потребами шляхом взаємодії з батьками (законними представниками) дітей з особливими освітніми потребами та закладами освіти, в яких вони навчаються. Фахівці ІРЦ є учасниками засідань команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами під час яких надається педагогічним працівникам методична допомога щодо складання, виконання, коригування індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, поради щодо організації освітнього простору та здійснення необхідних адаптації і модифікації освітнього процесу. Протягом

2023 року фахівці Балтського ІРЦ взяли участь у 285 команд супроводу закладів освіти Балтської міської ради та Піщанської сільської ради.

Відбувається постійна взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, охорони здоров'я, службою у справах дітей.

Сторінка «Фейсбук» постійно поповнюється корисними матеріалами, матеріалами для педагогічних працівників та батьків (законних представників) дітей з особливими освітніми потребами.

Щодо методичної та просвітницької роботи. Фахівцями ІРЦ систематично проводиться консультативно-роз'яснювальна та методична робота серед керівників закладів освіти, педагогічних працівників, батьків, громадськості щодо забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами.

Семінари – практикуми. У цьому році їх було проведено 4. За звітний період проведений семінари практикуми для асистентів – вчителів та вихователів закладів освіти на тему « Асистент вчителя/вихователя ключ до забезпечення особистісно зорієнтованого спрямування навчального процесу осіб з ООП». Проведено семінар – практикум для вчителів – логопедів «Методи і прийоми навчання в роботі вчителя – логопеда в умовах інклюзивного навчання». До міжнародного дня «Нуль дискримінації». практичний психолог Балтського ІРЦ провела надзвичайно корисний тренінг для батьків, дітей, які відвідують наш інклюзивно-ресурсний центр Балтський на тему: «Психічне здоров'я батьків є необхідною умовою здоров'я дітей». Учасники тренінгу були ознайомлені з різноманітними практичними вправами щодо збереження та зміцнення свого психічного здоров'я через оволодіння способами психічної саморегуляції та активізацію особистих ресурсів. В рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініціаторкою якого є Олена Зеленська, психологині центру Ольга Багріновська, Ольга Оразова провели семінар-тренінг «Збереження ментального здоров'я, надання

психологічної підтримки та самодопомоги в умовах війни». До участі були запрошені батьки, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.

Важливим аспектом діяльності центру є надання консультативно-психологічної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами та педагогічними працівникам. З цією метою з батьками та педагогічними працівниками проводилися індивідуальні консультації, більшість із них надавалися дистанційно у зв'язку із епідемічною ситуацією в країні. Протягом 2023 року фахівцями центру було надано 675 консультацій, із них 233 – батькам/законним представникам та 422 – педагогічним працівникам, 20 – спеціалісти з питань освіти. Тематика консультацій з батьками у більшості випадків стосувалася особливостей розвитку дитини відповідно до результатів обстежень та результатів корекційних занять. Педагогічні працівники переважно потребували консультацій щодо порядку організації інклюзивного навчання в освітніх закладах, складання індивідуальної програми розвитку дитини та корекційно-розвиткових занять, психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в період війни.

У центрі створено безпечні умови для роботи фахівців та дітей, закуплено дезінфікуючі засоби, медичні маски, наявний безконтактний термометр, на випадок «Повітряної тривоги» облаштовано укриття.

КУ «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» Балтської міської ради Одеської області є постійними учасниками міжнародних проєктів. Один із них «Надання соціальних послуг в громадах».

В своїй роботі з дошкільнятами використовують наступні діагностичні методики:

РЕР-3 методика, що дозволяє оцінити сукупність нерівномірно представлених сильних і слабких з погляду навчання сторін дитини, характерних для розладів аутистичного спектра РЕР-3 дає можливість визначити рівень розвитку навичок і надає інформацію для постановки діагнозу та визначення ступеня тяжкості відхилення. Дані оцінювання надходять із двох важливих джерел, які доповнюють одне одного. З одного

боку, це стандартизована, орієнтована на вікову норму шкала, розроблена для оцінювання розвитку моторних навичок і навичок комунікації, а також наявності дезадаптивних форм поведінки у дітей із РАС або іншими першорядними порушеннями розвитку (ППР), а також при підозрі на наявність цих станів. Другим джерелом даних є отримання інформації від батьків або законних представників неформальним способом та пов'язаних із ним порушень розвитку. Використовую для дітей віком від 2,5 до 7 років [14].

Leiter-3 (Міжнародна шкала продуктивності Лейтера) — методика, що дозволяє оцінити невербальний інтелект і функціонування нейропсихологічних процесів, що лежать в його основі. Тест невербального інтелекту і когнітивних здібностей. Leiter-3 має широкий діапазон складності питань, завдяки чому їм можна оцінювати як інтелектуальні порушення, так і обдарованість. Цей тест унікальний наявністю профілів зростання, які допомагають оцінити розвиток в динаміці. Також, в Leiter-3 представлені коефіцієнти складності кожного з питань. Тест надає оцінку IQ, а також оцінку процентильного і вікового еквівалента для кожного субтесту. На відміну від інших тестів IQ, Leiter-3 вимірює тільки текучий інтелект, що відповідає сучасним поглядам на IQ і принципи його оцінювання. Використовую для дітей віком від 3 років [15].

CASD (Скринінгова Шкала розладів аутистичного спектра) - це швидкий і надійний метод діагностики дітей з аутизмом без урахування вікової категорії, рівня розумового розвитку, або ступеня прояву розладу. Використовую для дітей віком від 1 року [16].

Шкали розвитку Меррілл-Палмер (MPR) — це всесвітньо відомі Шкали розвитку, які забезпечують ґрунтовне оцінювання п'яти основних сфер з метою раннього виявлення затримок розвитку та труднощів у навчанні. Методика слідує за природним прогресом діяльності дітей і особливо корисна для оцінки передчасно народжених. MPR — це ключ до розуміння розвитку дитини. Це перша в Україні методика діагностики розвитку для раннього віку. Використовую для дітей віком від 1 місяця до 6, 5 років [17].

Також у своїй роботі використовую дидактичні ігри для дітей дошкільного віку.

Всі ігри та вправи спрямовані на розвиток когнітивних процесів дитини, розвиток емоційно-вольової сфери, сенсомоторики та розвиток дрібної та великої моторики.

Визначення освітніх потреб учнів з особливими потребами є важливим етапом в навчальному процесі, оскільки це визначення допомагає педагогам та іншим спеціалістам забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня та забезпечити їхню успішність в навчанні. Для цього, педагоги та інші спеціалісти можуть використовувати різноманітні методи та інструменти, такі як огляд учнів з особливими потребами, спостереження, розмови з батьками, використання тестів та анкетування тощо.

Використання технологій навчання може мати важливе значення для допомоги учням з особливими потребами (ООП). Технології навчання можуть забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня, забезпечити доступ до навчального матеріалу та допомогти учням здобувати знання відповідно до свого рівня розвитку [18].

Сьогодні пропонується широкий спектр стратегій, методик, технологій, але не всі вони адаптовані до умов масової школи або можуть функціонувати лише в авторському виконанні. Немає сумнівів: вихователь повинен глибоко усвідомлювати свою систему роботи, особисто сформувати концептуальне бачення педагогічної системи, в яку буде включатись учень; ефективно переробляти інформацію. Тому, застосування інтерактивних методів роботи у вихованні та підготовка дітей з ООП до інтеграції в суспільстві є над важливим.

Зараз кожній людині в Україні, що хоч трохи пов'язана з освітою, знайомий термін інклюзії. І з кожним роком спільне навчання дітей з різними фізичними та інтелектуальними даними буде сприйматися більш звично.

Наш центр вже застосовує навчальне інтерактивне обладнання. Одним із інтерактивних інструментів, інтерактивний стіл «INTBOARD», який

використовують фахівці центру для спеціальних занять чи ігор. Приміром, гра «Портрет емоцій» допоможе дитині з аутизмом навчитися розрізняти чужі емоції. Також інтерактивний стіл, дозволяє забарвлювати екран у різні кольори та доповнювати ці зміни звуковим супроводом. Правильно підібрана та реалізована кольоротерапія створює спокійну і затишну атмосферу. Це дає змогу досягти успіхів у сенсорній терапії та зменшити прояви РАС.

Інтерактивний пристрій - це сучасний функціональний стіл з сенсорним екраном, наділений можливістю взаємодіяти з користувачем. Найчастіше інтерактивний стіл сьогодні застосовується з освітньою метою. Досить вагомим для використання в роботі є відповідне програмне забезпечення, що встановлене в інтерактивний стіл - понад 90 цікавих додатків для розвиваючих ігор. Дітки вивчають кольори, тварин, дізнаються які існують професії і багато іншої корисної інформації. Пристрій оснащений спеціальними програмами, які здатні розвивати дрібну моторику рук, зорове та слухове сприйняття, координацію, мовлення та багато інших функцій [19].

Інтерактивний столик дозволяє проводити заняття в ігровій формі (див. рис. 2.2) За допомогою розважальних програм увага дітей утримується краще. Столик оперативно надає необхідну інформацію.

Також на екрані столу можна переглядати презентації, будь-які навчальні матеріали.

Перевірка знань за таким веселим столом проходить без зайвих переживань для дітей.

Рис. 2.2 – Інтеарктивний стіл в Балтському ІРЦ

Інтерактивна пісочниця стала незамінним інструментом психологічної підтримки на заняттях психологів та логопедів. У процесі корекційних занять діти розслаблена, спокійна, отримує приємні враження і позитивні емоції. Застосування інтерактивної пісочниці безпосередньо впливає на зниження рівня тривожності і підвищення самооцінки у дітей.

Інтерактивна пісочниця – це сучасний пристрій, що поєднує фізичну пісочницю з проекцією зображень, які реагують на рухи піску [20].

За допомогою сенсорів та проектора створюються різні візуальні ефекти, які змінюються, коли дитина пересуває або формує пісок. Розвиток дрібної моторики за допомогою піску стимулює роботу мозку і емоційного розвитку.

На корекційних заняттях з розвитку мовлення, логопеди використовують інтерактивну дошку.

Інтерактивна дошка Intboard – це не просто сучасний гаджет, це справжнє вікно у світ знань, що відкриває перед вихованцями безмежні

можливості для навчання та розвитку [21]. Педагоги постійно прагнуть відшукати нові способи й прийоми роботи з учнями, які мають особливі потреби. Учням, що бачать, але з відхиленнями в розвитку мовлення й слуху допомагають коментарі, що написані на інтерактивній дошці, а також побудовані діаграми, об'єкти й символи, якими можна маніпулювати. Керувати інтерактивною дошкою просто, тому наші вихованці здатні працювати з нею й бачити результати своєї роботи - записи.

2.2. Алгоритм визначення (комплексна оцінка розвитку дитини)

Алгоритм визначення:

- Первинний прийом заявника перед проведенням комплексної оцінки проводить керівник (директор) інклюзивно-ресурсного центру або уповноважені ним працівники.

- Встановлення наявності обов'язкового пакету документів згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (із змінами).

Здійснюється перевірка пакету документів, визначеного постановою, ідентифікація особи батьків (інших законних представників дитини) та дитини.

- Отримання додаткового пакету документів та інших матеріалів (робочі зошити дитини, малюнки, поробки, фото, відео та інше) за бажанням батьків.

- Бесіда. Під час бесіди фахівець ІРЦ має з'ясувати інформацію про дитину та особливості її розвитку, інші питання, які стосуються дитини. Фахівець має інформувати про процедуру проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи (далі – оцінки).

- Інтерв'ю. Під час інтерв'ю фахівець з'ясовує:

1. причини звернення в ІРЦ;
2. інформацію про освіту, яку здобула дитина (чи розпочала дитина навчання, якщо так, то коли і де, де наразі навчається дитина, тощо);

3. ознаки особливих освітніх потреб, які були помічені батьками або педагогічними працівниками;

4. умови виховання в сім'ї, відносини між членами сім'ї;

5. особливості поведінки дитини вдома, в закладі освіти.

Анкетування батьків щодо ознак особливих освітніх потреб (анкета).

Отримання додаткового пакету документів та інших матеріалів, у тому числі продуктів діяльності дитини. Батьки за своєю ініціативою надають додаткові матеріали, у тому числі письмові роботи, вироби, малюнки, моделі, фотографії тощо.

Під час спілкування з батьками спостереження за дитиною може здійснюватись іншим фахівцем, проведення Комплексної оцінки, вільної діяльності, звертаючи увагу на:

- загальну поведінку дитини;
- цікавість до оточуючих предметів чи іграшок, яких саме;
- рухи дитини, здатність до просторової орієнтації,
- спілкування дитини з дорослими або іншими дітьми, вміння «іти на контакт»;
- тривожність дитини, тощо.

Після завершення первинного прийому заявника фахівці, які працювали з родиною:

- здійснюють узагальнення первинних даних, отриманих від батьків, щодо особливостей розвитку та поведінки дитини, ознак особливих освітніх потреб;
- проводять аналіз результатів інтерв'ю та анкетування;
- здійснюють аналіз додаткових документів та продуктів діяльності дитини;
- зазначають результати первинного спостереження за дитиною.

За результатами аналізу визначається:

- послідовність здійснення оцінки;
- потреба використання комплексу методик;

- потреба здійснення спостереження в закладі освіти (за заявою батьків).

Оцінка фізичного розвитку особи

Здійснюється фахівцем з використанням додаткових засобів або шляхом спостереження, визначаються:

- обмеження функціонування органів та їх вплив на освіту;
- обмеження функціонування кінцівок дитячого організму та їх вплив на освіту;
- обмеження слухової функції та їх вплив на освіту;
- обмеження зорової функції та їх вплив на освіту;
- обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції та їх вплив на освіту;
- відповідності фізичного розвитку дитини її віку (ваги, зросту, м'язового тону, тощо);
- оцінки постави;
- оцінки ходьби та її особливостей;
- оцінка рухової пам'яті;
- оцінка фізичних якостей;
- оцінка дрібної моторики;
- оцінка вміння орієнтуватися у великому та малому просторі;
- оцінка вміння виконувати дії за зразком;
- наявність диспраксії;
- оцінка наявних навичок фізичної активності.

За результатами оцінки визначаються потреби (найближчі цілі розвитку) та надаються рекомендації, у тому числі щодо облаштування робочого місця, адаптації/модифікації рухливостей, ігор, фізичних занять, адаптації/модифікації навчального предмету «Фізична культура», занять з відповідними спеціалістами, адаптація/модифікація спортивних занять (легка атлетика, гімнастика та ін.) у позашкільних закладах або гуртках та секціях.

За результатами оцінки визначається:

- наявність фізичних труднощів у навчанні;

- наявність функціональних труднощів у навчання сенсорного та моторного характеру;
- потреба в асистенті дитини (учня)/супроводу під час інклюзивного навчання;
- розумне пристосування та його особливості;
- адаптація/модифікація навчального предмету «Фізична культура»;
- адаптація/модифікація спортивних занять у позашкільних закладах або гуртках та секціях;
- рекомендації фахівцям, що надають послуги з ритміки, лікувальної фізкультури, фізичної терапії / фізкультури, орієнтування у просторі, розвитку слухового, зорового, тактильного сприймання, корекції зору, корекції та розвитку психофізичних функцій, використання елементів терапій, визначених в Примірному переліку додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затвердженому постановою КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88.

Оцінка мовленнєвого розвитку

Здійснюється фахівцем з використанням додаткових засобів або шляхом спостереження, визначаються:

- особливості мовленнєвих функцій,
- особливості відтворення звуко-складової структури слова;
- особливості розбірливості мовлення;
- особливості темпу і ритму;
- особливості мелодико-інтонаційного малюнку;
- особливості характеристик голосу;
- особливості фонетико-фонематичного сприймання;
- особливості використання словникового запасу і граматики;
- особливості перебігу читання;
- особливості комунікації;
- особливості артикуляційної моторики;

- стан дихальної, голосової та динамічної сторони мовлення;
- стан звукової сторони мовлення;
- стан зв'язного мовлення;
- обмеження або своєрідність писемного виду діяльності;
- оцінка компетентностей з мовно-літературної галузі, у точності: читання тексту на рівні складності класу; розуміння прочитаного (відповідає на питання по тексту); розуміння прихованого змісту прочитаного тексту; письмо з дотриманням правопису; списування друкованого та рукописного тексту; написання під диктування на рівні складності класу та освітньої програми закладу.

За результатами оцінки визначаються потреби (найближчі цілі розвитку) та надаються рекомендації, у тому числі щодо адаптації/модифікації мовно-літературної галузі, корекційно-розвиткового складника у мовно-літературній галузі, рекомендації для спеціалістів, що надають корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги, зокрема щодо логопедичної роботи та забезпечення роботи.

За результатами оцінки визначається:

- наявність функціональних труднощів у навчанні мовленнєвого характеру;
- наявність навчальних труднощів;
- адаптація/модифікація навчальних предметів мовно-літературної галузі;
- адаптація/модифікація навчальних предметів інших галузей для забезпечення розвитку мовлення та комунікативних навичок;
- рекомендації фахівцям, що надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги, у тому числі з розвитку мовлення, альтернативної комунікації, сурдопедагогічної корекції, розвитку сприймання мовлення та формування вимови, корекції та розвиток психофізичних функцій з використання елементів терапій, логоритміки тощо, використання елементів терапій, визначених в Примірному переліку додаткових психолого-

педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затвердженому постановою КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88.

Оцінка когнітивної сфери

Здійснюється фахівцем з використанням додаткових засобів або шляхом спостереження, визначаються:

- особливості пам'яті;
- особливості уваги;
- особливості мислення;
- оцінка власне інтелекту, у точності: здатності до узагальнення, абстрагування, міркування; продукування думки, судження; здатності робити висновки тощо;

- оцінка інвентарю інтелекту (набутих знань, умінь, навичок) відповідно до віку дитини;

- оцінка діяльності (ігрової, навчальної);
- особливості сприймання;
- особливості уяви;
- часові уявлення;

Відповідність компетентностей державному стандарту відповідного рівня освіти:

- розуміння елементарних фізичних понять;
- оцінка математичних дій, у тому числі застосування практичних знань з математики (за зразок взяти завдання для PISA), рахунку грошей, здійснення покупок тощо);

- знання геометричних фігур та форм;
- оцінка особливостей опанування математичної галузі на рівні віку та класу;
- оцінка особливостей опанування природничої галузі на рівні віку та класу;

- оцінка особливостей опанування інформативної галузі (користування комп'ютером, гаджетами в навчальних цілях);

- оцінка особливостей соціальної і здоров'я збережувальної компетенції.

За результатами оцінки визначаються потреби (найближчі цілі розвитку) та надаються рекомендації, у тому числі щодо адаптації/модифікації навчальних предметів, корекційно-розвиткового складника освітньої програми, рекомендації для спеціалістів, що надають корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги, рекомендації для асистента вчителя та вчителів щодо забезпечення опанування державних стандартів.

За результатами оцінки визначається:

- наявність інтелектуальних труднощів та їх характер;
- наявність навчальних труднощів;
- адаптація/модифікація навчальних предметів;
- рекомендації фахівцям, що надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги;
- потреба в індивідуальному навчальному плані.

Оцінка емоційно-вольової сфери

Здійснюється фахівцем з використанням додаткових засобів або шляхом спостереження, визначаються:

- особливості вольових процесів;
- особливості мотивації;
- особливості контакту;
- особливості емоцій;
- пристосування до умов соціального середовища;
- організації адекватної системи відносин із соціальними об'єктами;
- прояв рольової пластичності поведінки;
- інтеграції в соціальні групи;
- засвоєння стабільних соціальних умов;
- прийняття норм і цінностей нового соціального середовища;
- прийняття форм соціальної взаємодії.

За результатами оцінки визначаються потреби (найближчі цілі розвитку) та надаються рекомендації, у тому числі рекомендації для спеціалістів, що надають корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги, рекомендації для практичного психолога та соціального педагога закладу освіти, рекомендації щодо залучення соціальних служб та інших фахівців, потреба в перекладачі жестовою мовою.

За результатами оцінки визначається:

- наявність інтелектуальних труднощів, пов'язаних з передумовами інтелекту (вольові процеси та мотивація);
- наявність соціоадаптаційних труднощів, пов'язаних з обистісними, середовищними труднощами;
- наявність соціокультурних труднощів, зокрема, взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо;
- рекомендації фахівців, що надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги;
- рекомендації для роботи практичного психолога та соціального педагога;
- рекомендації щодо залучення фахівців із соціальної роботи/соціального працівника.

За потреби та за письмовою заявою батьків проводиться додаткове спостереження за дитиною за межами ІРЦ.

Формування висновку про комплексну психолого педагогічну оцінку розвитку дитини

- Спільне засідання команди фахівців, яка проводила психолого-педагогічну оцінку та обговорення усіма фахівцями результатів 2-6 етапів, аналізу інших матеріалів (робочі зошити дитини, малюнки, поробки, фото, відео та інше) та результатів спостереження.
- Визначення спільного рішення про факт наявності чи відсутності особливих освітніх потреб, за наявності ООП: категорії (типу) труднощів у

навчанні, визначення рівня підтримки дитини відповідно до визначених труднощів (зазначається за найвищим рівнем труднощів).

Для дітей з ООП додатково визначаються:

- перелік предметів, які потребують адаптації чи модифікації (пункт 5);
- перелік допоміжних засобів для навчання;
- рекомендації щодо розумного пристосування (у разі потреби);
- перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);
- рекомендації щодо дати проведення повторної психолого-педагогічної оцінки;
- рекомендації для асистента вчителя (вихователя), вчителів (вихователів/викладачів), практичного психолога, соціального педагога, фахівців, які надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу);
- рекомендації для батьків або законних представників;
- рекомендації щодо потреби у консультації лікаря, фахівців із соціальної роботи/ соціального працівника тощо;
- рекомендації щодо створення безбар'єрного середовища в закладі освіти.

За результатами засідання складається висновок про комплексну оцінку протягом 10-ти днів.

- Фахівці інклюзивно-ресурсного центру зобов'язані ознайомити батьків (одного з батьків) або законних представників особи з особливими освітніми потребами з висновком про комплексну оцінку, умовами навчання та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг у закладах освіти.

Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти регламентується Порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №957. Головною новацією цієї системи освітніх послуг є надання п'яти рівнів підтримки для учнів із ООП, перший з яких відноситься до компетенції закладу освіти [22]. За яким алгоритмом

організувати цю роботу? Розглянемо методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів здобувачів освіти, які були розроблені Інститутом спеціальної педагогіки та психології ім. М. Ярмаченка спільно з Міністерством освіти і науки України (лист МОН від 29.12.2021 №1/23101-21).

Освітні труднощі – це труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та рівень результатів навчання дітей відповідного року навчання у відповідному закладі освіти [23].

Рівень підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах (групах) закладів освіти – обсяг тимчасової або постійної підтримки в освітньому процесі учнів з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх індивідуальних потреб [24].

Порядок вивчення наявних компетенцій школярів, визначення освітніх труднощів та надання їм підтримки в освітньому процесі визначається за певною методологією. Вона ґрунтується на обов'язковому дотриманні інтересів дитини з ООП та принципах індивідуального підходу, партнерської взаємодії з її батьками, об'єктивності та конфіденційності.

Робота щодо вивчення наявних компетенцій та подальше надання підтримки може бути організовано у випадку письмового звернення до школи законних представників дитини з ООП або спостереження за діяльністю школярів під час освітнього процесу. Маркерами для визначення освітніх труднощів I рівня ЗЗСО є (опитувальник для визначення I рівня підтримки здобувача освіти додається.):

1. Фізичні труднощі: незначні порушення опорно-рухового апарату, які не призводять до ускладнень в освітній діяльності (плоско-вальгусна деформація стоп, порушення ОРА тощо); тимчасові порушення функціонування (переломи, струс мозку, пошкодження хребта, оперативні втручання тощо).

2. Інтелектуальні та когнітивні труднощі: тимчасові, непостійні, короткотривалі, ситуативні, незначні порушення пам'яті, уваги, мислення;

обмеження активного словника; знижена інтелектуальна активність у період хвороби, загострення деяких станів або після перенесеного стресу; знижена продуктивність механічного запам'ятовування.

3. Функціональні труднощі:

- Мовленнєві (наявність незначних, поодиноких особливостей функціонування мовлення): труднощі вимови одного чи більше звуків; недосконалість словника за якістю, недостатнє і неточне використання лексичного значення слова; незначні труднощі узгодження слів у словосполученнях, реченнях або добору правильної форми слова; недостатнє інтонаційне забарвлення усного мовлення; прискорений або уповільнений темп мовлення, скандований та нерівномірний ритм (при цьому школяр має достатній словник і зв'язне мовлення відповідно до віку).

- Сенсорні (порушення зору, слуху, опорно- рухового апарату, які усуваються корекційними засобами та не перешкоджають навчанню).

- Моторні (незначні порушення опорно-рухового апарату, які не призводять до ускладнень в освітній діяльності)

4. Навчальні труднощі: засвоєння програмового матеріалу (окремих тем) на початковому рівні з одного-двох предметів мовно-літературної та математичної освітньої галузі. Спостерігаються незначні труднощі під час читання та письма, наявні окремі помилки одного або різних типів у писемному мовленні;

труднощі засвоєння матеріалу, пов'язані з мовним бар'єром, адаптацією.

5. Соціоадаптаційні труднощі:

поведінкові (короткотривала, несистематична емоційна збудженість та емоційна вразливість; несистематичні труднощі під час побудови взаємин з однолітками);

особистісні (поодинокі прояви девіантної поведінки; початок здобуття освіти в школі з навчанням мовами корінних народів та національних меншин);

соціокультурні (тимчасові, несистематичні труднощі, пов'язані зі зміною соціокультурного середовища (ВПО, особи з родин мігрантів чи білінгвістичних родин, представники національних меншин тощо);

комунікативні (тимчасові, несистематичні труднощі соціальної адаптації та комунікації).

У разі фіксування одного і більше маркерів педагогічний працівник має ініціювати створення у закладі освіти Команди. Протягом 10 робочих днів Команда має проаналізувати здатність учня до навчання та спостерігати за його психоемоційним станом й поведінкою в різноманітних ситуаціях. Для проведення цієї роботи можна скористатися різними діагностичними методиками або опитувальниками відповідно до рівня здобуття освіти:

I ступеня;

II- III ступеня.

За результатами вивчення Команда психолого-педагогічного супроводу має прийняти одне з таких рішень:

- здобувач освіти не має освітніх та/або поведінкових труднощів, які потребували б додаткової підтримки в освітньому процесі, та має змогу адаптуватися до навчання у звичайному порядку;

- у школяра виникають незначні освітні та/або поведінкові труднощі. Додаткову підтримку може бути надано за допомогою ресурсів закладу освіти;

- учень має суттєві освітні та/або поведінкові труднощі. Батькам (законним представникам) рекомендовано звернутись до інклюзивно-ресурсного центру для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.

Результати вивчення та визначені напрями підтримки фіксуються у протоколах: засідання Команди психолого-педагогічного супроводу закладу освіти; оцінки розвитку особи та додаються до особової справи здобувача освіти. психолого-педагогічного супроводу, а керівник школи затвердити її склад наказом.

Із зразком висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи можна ознайомитися у додатку А.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі роботи розглянуто ключові аспекти розвитку «soft skills» майбутніх фахівців з використанням цифрових технологій у діяльності інклюзивно-ресурсного центру.

Основні результати дослідження:

Визначено, що комунальна установа «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» ефективно впроваджує цифрові технології у свою діяльність, забезпечуючи високий рівень адаптації дітей з особливими освітніми потребами.

Проаналізовано дані комплексних оцінок розвитку 73 осіб з ООП, які продемонстрували потребу у різних рівнях підтримки (II–V рівні). Серед основних типів освітніх труднощів виявлено: соціоадаптаційні, інтелектуальні, навчальні, функціональні та фізичні.

Розглянуто інструменти й технології, що використовуються фахівцями центру, зокрема інтерактивні засоби навчання, такі як інтерактивний стіл та пісочниця, які сприяють розвитку когнітивних процесів, емоційно-вольової сфери та комунікаційних навичок дітей.

Практичне значення дослідження:

Сформовано алгоритм проведення комплексної оцінки розвитку дитини, який дозволяє враховувати індивідуальні потреби дітей, забезпечуючи якісну психолого-педагогічну підтримку.

Визначено важливість цифрових технологій у покращенні якості освітнього процесу та інтеграції дітей з ООП у суспільство.

Перспективи застосування результатів:

Досвід Балтського ІРЦ може бути використаний для розробки методичних рекомендацій щодо впровадження цифрових технологій у практику інклюзивної освіти в Україні. Виявлені підходи та методи сприяють

підвищенню професійного рівня фахівців у галузі інклюзії, формуючи у них «soft skills», необхідні для ефективної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Таким чином, дослідження підтвердило, що застосування цифрових технологій в освітньому процесі інклюзивно-ресурсного центру значно підвищує ефективність розвитку м'яких навичок як у майбутніх фахівців, так і у дітей з ООП, сприяючи їхній соціалізації та інтеграції.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «SOFT SKILLS» З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ

3.1. Корекційно-розвиваючі заняття

Загальна мета корекційно-розвивальної роботи - сприяння розвитку дитини, створення умов для реалізації її внутрішнього потенціалу, допомога в подоланні і компенсації відхилень, що заважають розвитку. Досягти цієї мети можливо лише в тому випадку, коли корекційно-розвивальна робота відповідає певним умовам:

по-перше, корекція має бути спрямована на виправлення і розвиток, а також компенсацію тих психічних процесів і новоутворень, що почали формуватися в попередньому віковому періоді, та, які є основою для розвитку в наступному періоді;

по-друге, корекційно-розвивальна робота має створювати умови для ефективного формування тих психічних функцій, що особливо інтенсивно розвиваються в поточний період дитинства;

по-третє, корекційно-розвивальна робота має сприяти формуванню передумов для благополучного розвитку на наступному віковому етапі;

по-четверте, корекційно-розвивальна робота має бути спрямована на гармонізацію особистісного розвитку дитини на конкретному віковому етапі [25].

Таким чином, основні вимоги до проведення занять:

- використовувати ігрові способи організації виконання навчальних завдань, а також оцінювання навчальної діяльності учнів;
- формувати розумові дії школярів на усіх етапах навчального процесу, такі як: орієнтувально-дослідницькі дії, оцінювання, аналіз, узагальнення, порівняння, планування;
- спонукати до мовної активності, здійснювати контроль за мовою дітей;

- встановлювати більш повільний темп навчання;
- використовувати багатократні модифікаційні повторення матеріалу;
- максимально використовувати збережені психічні функції дитини;
- розчленовувати цільну діяльність на окремі складові частини, елементи, операції, допомагати дітям осмислювати їх у внутрішньому співвідношенні один до одного;
- використовувати вправи, націлені на розвиток уваги, пам'яті, уяви, будуючи їх на програмовому матеріалі.

Для дітей із ЗПР характерним є те, що в більшості з них може спостерігатися розгальмованість процесів нервової системи і, як наслідок того, виникає надмірна рухливість, часте переключення уваги з одного виду діяльності на інший. Такі діти перебувають у постійному русі. Вони поверхово сприймають навколишній світ, не слухають пояснень, а одразу переходять до дій. Може спостерігатися й інша картина, коли діти повільні, не сприймають пояснень чи навіть демонстрування їх. Окрім того, діти з ЗПР потребують розрядки і зміни видів діяльності значно частіше за інших. В умовах класно-урочної системи навчання зробити це для них досить складно. Для таких дітей корекційні заняття є важливим фактором розрядки і вираження емоцій [26].

На початку заняття добре давати ігри на розвиток пам'яті, потім ігри з перебуванням у грі та вибуванням із неї, естафети з найпростішими навичками володіння м'ячем чи палицями тощо, а наприкінці – обов'язково ігри на увагу чи такі, що можуть емоційно врівноважити дітей.

Для дітей із ЗПР важливо створювати позитивну та радісну атмосферу на занятті, не бавитися в ігри довше 5 хвилин, не використовувати довгих пояснень, краще показати — це швидше і зрозуміліше. Не треба дозволяти брати інвентар без дозволу, важливо привчити їх дотримуватися порядку, що водночас привчатиме їх до організованості [27].

Загальновідомо, що рух сприяє загальному посиленню активації, а отже, й емоцій, готовності до контактів. У багатьох випадках після рухового «розігрівання» дитина готова до зосередження на «розумових

завданнях». Велике значення для розвитку дитини мають вправи на корекцію загальної моторики та розвиток тонких рухів кистю руки [28].

Найкращим методом допомоги дітям з ЗПР, на мою думку, є використання розвивальних ігор.

Ігротерапія застосовується не тільки з корекційною метою, а й із профілактичною та психогігієнічною. Розрізняють дві форми ігротерапії: індивідуальну і групову. Якщо у дитини проблеми зі спілкуванням, тоді групова терапія більш корисна, ніж індивідуальна [29].

Рис. 3.1 – Під час корекційно-розвиваючих зайнять в Балтському ІРЦ

Особливу увагу слід звернути на покращення уваги та сприймання у цієї категорії дітей, поза як довільна увага у них як правило розвинута слабо, знижена здатність до її розподілу, звужений обсяг уваги.

Для корекції можна застосовувати такі ігри та вправи, спрямовані на розвиток уваги

Хто більше побачить?

Запропонувати дітям уважно розглянути картинку і перелічити, що вони бачать на ній.

Знайдіть помилку

У цієї гри багато варіантів, які пропонуються відповідно до класу:

знайти фігуру, яку поклали не на своє місце. Викладається декілька видів карток, підібраних за певними геометричними фігурами, проте серед трикутників лежить квадрат, між ромбами — прямокутник тощо;

сказати, що неправильно. Пропонують кілька думок, частина з яких — алогічні.

Прочитати пропозиції і знайти помилкові думки. (Наприклад: заєць уміє літати; взимку холодно; на сосні вирости червоні яблука; у собаки народилися телята тощо.)

Фігури

Зображені фігури 3—4 видів (трикутник, коло, квадрат, ромб). Усього 5—10 рядів по 10 фігур у кожному ряді. Фігури в ряду розташовані довільно. Потрібно:

розкласти фігури, як показано на зразку;

розставити значки тільки у квадратах і трикутниках;

поставити значки в ромбах і підкреслити всі квадрати.

Предмети

Дається таблиця з предметами 5—10 рядів по 8 у кожному.

Предмети розташовані довільно.

Потрібно:

викреслити всі гриби;

викреслити всі м'ячики;

викреслити всі ялинки червоним олівцем, а м'ячики — синім

викреслити всі м'ячики і підкреслити ялинки.

Для корекції просторового сприймання застосовувати такі ігрові вправи:

Відгадай і намалюй

На дотик відгадати фігури, що знаходяться в мішечку (пласкі, з картону або фанери), назвати їх, а потім намалювати.

Розкладають геометричні фігурки, однакові з тими, що лежать у мішечку. Ви показуєте будь-яку фігуру і просите дістати з мішечка таку ж.

З яких фігур?

Пригадати і назвати предмети, схожі на коло, квадрат, прямокутник трикутник.

Закінчити малюнок із заданих фігур.

Виклади фігури з паличок

Спочатку дають дітям зразок, а потім забирають, щоб відтворити фігури по пам'яті.

Яка рука?

Потрібно:

визначити, якою рукою дівчинка тримає прапорець;

в якій руці хлопчик тримає кулю;

на якій нозі стоїть дівчинка;

якою рукою хлопчик тримає ручку.

Що де знаходиться?

Потрібно назвати, що зображено в середині, що в лівому верхньому кутку тощо.

Твій шлях

Потрібно розказати, як ти йдеш до крамниці і що де знаходиться (праворуч, ліворуч, позаду, попереду тощо).

Уважно слухай і намалюй

Психолог називає геометричні фігури із вказівкою їхнього місця на аркуші. Діти мають замалювати їх на вказаному місці згідно з інструкцією (вгорі ліворуч трикутник, праворуч від нього квадрат, у центрі коло тощо).

Лабіринт

Допомогти зайчику знайти дорогу.

Якою дорогою діти йдуть до школи?

Домалюй предмети

Попросити дітей назвати, а потім домалювати предмети, зображені на малюнках. Можна заштрихувати або розфарбувати їх.

Упізнай, що зображено

Перед дитиною лежать картинки, на яких знайомі зображення дано не повністю. Попросити дітей подумати і сказати, що вони впізнали, кому належать ті чи інші елементи зображення.

Для вдосконалення сприйняття часу можна застосовувати такі ігри:

Розклади по порядку

Покласти таблички з відповідними словами і попросити дітей розташувати їх у порядку зростання часу.

Розв'яжи задачу

Василько гостював у селі тиждень і п'ять днів. Скільки всього днів він був у селі?

Котра година?

Використовуючи іграшковий годинник, попросити дітей визначити час на годиннику, а потім поставити стрілки за вказівками психолога.

До чого відноситься?

Узяти картинки із зображенням пори року і картинки із зображенням таких предметів: саней, лиж, човна тощо. Дитина має назвати предмет і підкласти до картинок із відповідною порою року.

Визначити час.

На табличках написано: ніч, ранок, день, вечір; на картках зображені ситуації, що відповідають певній частині доби. Пропонується дитині визначити, коли відбувається дія, зображена на картках, і підкласти їх до відповідної таблиці

Особливу увагу про роботі з дітьми з ЗПП слід приділяти розвитку словесно-логічних операцій, виконання яких протікає тільки в розумовій площині [30]. Пропоновані нижче ігри і вправи сприяють не тільки активізації розумової та мовної діяльності, а й розвивають такі психічні процеси, як уявлення, пам'ять, уява, емоції, воля.

Виконуючи ці завдання, дитина має знайти схожість і відмінності у предметах і явищах, порівняти їх на основі виділених ознак, зробити узагальнення, висновок.

Ігри та вправи на розвиток мислительних операцій

Завдання-головоломки

Склади 2 квадрати із 7 паличок, 2 рівні трикутники із 9 паличок тощо.

Візьми 9 паличок і склади квадрат і 4 трикутники.

Дитина має уявити фігуру і здогадатися, як її скласти.

Прибери 2 палички, щоб залишився один прямокутник.

Склади будиночок із 6 паличок, а потім переклади 2 палички, щоб вийшов прапорець.

Прибери 3 палички, щоб залишилося 3 таких самих квадрата. Прибери 4 палички, щоб залишилося 3 квадрата. Переклади 1 паличку і щоб будиночок був перевернутий в інший бік.

Намалюй фігурку, яку потрібно. (Увагу дітей слід привертати до відмінних ознак зображених предметів, до їхньої послідовності.)

Продовж числовий і літерний ряд. Викресли зайву фігурку, цифру.

Гра «Розклади Фігури». Гра складається із 24 карток (8х6 см) із зображенням геометричних фігур чотирьох видів, трьох кольорів (сині, червоні, зелені), великого і маленького розміру.

1-й варіант. Мовчки розкласти фігури в купки: спочатку в 3 купки відповідно до форми, потім у 3 купки відповідно до кольору.

2-й варіант. Покласти на стіл будь-яку картку з фігурою, дитину попросити викласти картку з фігурою, відмінною тільки однією ознакою. Наприклад: якщо маленьке червоне коло, то дитина має покласти велике червоне коло або маленький червоний квадрат тощо.

Ігри

Зоологічне лото (настільна гра на закріплення знань про тварин).

Покажи, що не підходить (соснові методика «Четвертий зайвий»).

На закріплення умінь узагальнювати (фрукти, овочі, посуд, меблі геометричні фігури тощо), пояснюючи при цьому, чому не підходить.

Яке слово не підходить?

На таблицях написані слова. Прочитати слова і назвати те, яке не підходить, і чому.

Хто що любить?

Набір карток із тваринами. Дібрати кожній тварині з іншого набору карток те, що ця тварина їсть.

Кому що треба?

Попросити дитину дібрати до карток із зображеннями знайомих ситуацій картки, де намальовані предмети, яких бракує.

Ігри та вправи на розвиток пам'яті

Ігри, спрямовані на розвиток пам'яті, сприяють розвитку цілеспрямованого процесу запам'ятовування, розширенню обсягу пам'яті. Діти пізнають раціональні прийоми осмисленого запам'ятовування і пригадування, вчаться встановлювати зв'язки між предметами [31].

Подивися!

Роздають 10 пар картинок, пов'язаних одна з однією за значенням. Треба розкласти картинки у два ряди, уважно розглянути і запам'ятати їх. Через 1 хв картинки правого ряду прибрати, а лівий — залишити без змін. Попросити дітей, дивлячись на картинки, що залишилися, назвати ті, які прибрати.

Що змінилося?

Пропонують картинку із зображенням 3—4 знайомих предметів і просять їх назвати. Потім — картинку із 7—8 предметами, і дитина має сказати, чи є серед них ті, які були на першій картинці.

Знайти показану фігуру серед 15 інших. Варіантів цієї гри може бути багато: з предметами, іграшками, геометричними фігурами, з кольоровими смужками тощо.

Слухай і повторюй

Простукати по столу певну кількість разів і попросити дитину відтворити почуте.

Назви слова, які запам'ятав

Дитині дають 5 - 10 картинок. Завдання: прочитати слова, які треба запам'ятати, і до кожного слова підібрати відповідну картинку, щоб вона допомогла, і запам'ятати це слово. Картинки: лисиця, книга, сир, машина «швидкої допомоги», мітла, їжак. Слова для запам'ятовування: їжа, навчання, зоопарк, хвороба, робота. Через 20 - 30 хв. після того, як дитина відібрала картинку, запитати, які слова вона запам'ятала.

Таким чином, психологічна корекція — це дія, спрямована на певні психологічні структури з метою забезпечення повноцінного розвитку і функціонування дитини. Це обґрунтована дія на внутрішній світ людини, за якої психолог має справу з конкретними проявами бажань, переживань, пізнавальних процесів і дій дитини. При визначенні основної мети і завдань психологічних корекцій важливо пам'ятати положення Л. Виготського про створення зони найближчого розвитку особистості і діяльності дитини як основний зміст корекційної роботи.

3.2. Моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами

Моніторинг проводиться відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту» (зі змінами),

Постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр», плану роботи комунальної установи «Балтський інклюзивно-ресурсний центр» Балтської міської ради на 2024 календарний рік. Одним із завдань Балтського ІРЦ є моніторинг динаміки розвитку дітей з ООП шляхом взаємодії з їх батьками (законними представниками) та закладами освіти, в яких вони навчаються.

Метою моніторингу є визначення динаміки розвитку дитини з ООП, вивчення стану реалізації завдань ІПР, стану організації освітнього процесу в дошкільній та загальноосвітніх закладах освіти [32].

Моніторинг проводиться з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку дитини з ООП, якості інклюзивної освіти у закладах освіти, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від цілей.

Моніторинг — це пролонговане в часі спостереження за дитиною з ООП, поточне оцінювання змін, які відбуваються в її розвитку, і спрямування подальшої роботи на досягнення заданих параметрів розвитку [33].

Моніторинг – це стан розвитку та динаміка досягнень, оцінювання знань, умінь та навичок дитини з ООП.

Моніторинг проводиться відповідно до таких принципів:

- систематичності та системності;
- доцільності;
- прозорості моніторингових процедур та відкритості;
- безпеки персональних даних;
- об'єктивності одержання та аналізу інформації під час моніторингу;

Моніторинг систематично-періодичний (згідно розробленого графіка моніторингу динаміки розвитку дитини з ООП), особистісно-орієнтований (визначення динаміки розвитку дитини з ООП) [34].

Моніторинг проводився у такі етапи:

1. Планування та підготовка до проведення моніторингу.
2. Розробка анкет, таблиць та програм для моніторингу.

3. Проведення моніторингу.
4. Збір та оброблення результатів моніторингу.
5. Аналіз та інтерпретація результатів.
6. Оприлюднення результатів моніторингу.

Моніторинг також проводився з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, у тому числі дистанційно.

Відповідно до Закону України «Про освіту», індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов’язковим залученням батьків дитини задля визначення конкретних стратегій і підходів до навчання [35].

Важливим етапом виконання ІПР дитини з ООП є моніторинг реалізації завдань, цілей, стратегій, які поставлені в ІПР для цих дітей командою психолого-педагогічного супроводу.

Метою моніторингу реалізації ІПР є:

- Встановлення відповідності індивідуальної програми особливим освітнім потребам дитини з ООП;
- Оцінка рівня відповідності отриманих результатів індивідуальним очікуванням, які прогнозувалися в ІПР;
- Виявлення труднощів у реалізації ІПР, та ухвалення рішень щодо їх усунення;
- Уточнення впливу реалізації ІПР на розвиток дитини з ООП;
- Перегляд і уточнення цілей та завдань ІПР.

Під час моніторингу динаміки розвитку дітей з ООП було встановлено чинники, що зумовили відповідний рівень досягнення індивідуальних очікуваних результатів, визначених ІПР:

- створення КППС, у складі якої профільні спеціалісти та кваліфіковані педагоги;

- розробка індивідуалізованого освітнього маршруту дитини - ІПР;
- сприятливий соціум та психологічний клімат у вікових групах з інклюзивним навчанням;
- доброзичлива комунікація з педагогами та однолітками;
- постійна взаємодопомога;
- здійснення освітнього процесу за розкладом групи та додатковим розкладом проведення корекційно-розвиткових занять з практичним психологом та вчителем-логопедом;
- якісний зміст корекційно-розвиткових занять;
- володіння новими знаннями та навиками під час щоденних індивідуальних занять з корекційними педагогами та асистентом вихователя/вчителя;
- здійснення асистентом вихователя / вчителя супроводу під час інклюзивного навчання; допомога вихователю / вчителю й участь в організації освітнього процесу з дитиною з ООП;
- адаптація дидактичного матеріалу та обладнання для проведення освітнього процесу з інклюзивним навчанням;
- створення групових осередків - куточків для усамітнення дитини тощо.

Членами команди супроводу здійснюється оцінка динаміка розвитку дітей з ООП за перше півріччя та на кінець навчального року: озвучується інформація про її успіхи, прогресивний розвиток, рівень досягнень та сформованості соціальних, комунікативних і адаптивних життєвих навичок; проведеться аналіз результативності корекційно-розвиткових занять.

Аналізуючи звіти педагогів про проведену освітню роботу з дітьми з ООП на кінець навчального року (Аналітичні звіти педагогів додаються) та протоколи засідань КППС кожної дитини, встановлюється, що рекомендована ІРЦ індивідуальна програма розвитку відповідає індивідуальним особливостям та можливостям дітей з ООП. ІПР для усіх дітей з ООП

виважені, змістовні, оформлені згідно вимог. Рекомендації фахівців ІРЦ педагогічними працівниками та батьками дітей з ООП (законними представниками) виконуюються. А проблеми, які виникали, стосувалися в основному відвідуваності дітьми закладу, яка була недостатньою, та забезпечення корекційної складової (корекційна складова для кожної дитини з ООП забезпечена фаховими спеціалістами: вчителем-логопедом, практичним психологом; не забезпечена лиш та складова, де немає відповідних спеціалістів).

Усі ІПР дітей з ООП на початку навчального року розміщуються на порталі ІРЦ України і вже на кінець першого півріччя проводиться початковий моніторинг динаміки розвитку дітей. В аналітичних звітах педагогів, які працюють в інклюзивних класах, оцінюють динаміку розвитку дитини з ООП, а саме адаптовані навчальні предмети відповідно до висновку ІРЦ: емоційно-вольову, когнітивну, фізичну, мовленнєву, соціальну та досягнення з усіх освітніх напрямів. У своїх аналітичних звітах вчителі разом з асистентами вчителями узагальнюють результати порівняльного оцінювання рівня розвитку дітей з ООП на початок та кінець навчального року.

В закладах освіти Балтської громади у грудні 2024 року було проведено зустрічі із командами психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Всього на інклюзивному навчанні перебуває 54 дітей у закладах загальної середньої освіти, та 29 у закладах дошкільної освіти.

Обговорено результати засвоєння навчальної програми та корекційно-розвивальної роботи з ученицею з ООП за I семестр 2024-2025 навчального року, труднощі та шляхи їх подолання. Розглядались шляхи адаптації середовища навчального закладу. Із сторони батьків висловлювалась подяка за організацію інклюзивного навчання, індивідуальний підхід до дитини, педагогічну компетентність вчителів.

На засіданні Команди супроводу обговорювались особливості розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дитини з ООП з метою визначення ступеня психолого-педагогічної підтримки, коригування індивідуальної

програми розвитку та моніторинг її виконання, визначення прогресу розвитку та досягнення цілей ІПР.

Вирішувалися наступні завдання:

- визначення напрямів психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти та надання цих послуг;
- надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу з організації інклюзивного навчання;
- моніторинг створення належних умов для інтеграції дитини з ООП в освітнє середовище;
- формування дружнього та неупередженого ставлення до дитини з ООП та інше;
- перегляд індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в умовах інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти.
- психологічна адаптація дитини з особливими освітніми потребами до старших класів.
- обговорення та планування співпраці педагогічних працівників та батьків дитини з особливими освітніми потребами з фахівцями Інклюзивно–ресурсного центру щодо надання корекційно-розвиткових послуг, методичного забезпечення тощо.

Зустрічі із командою психолого-педагогічного супроводу відбуваються систематично за необхідності методичної підтримки, інших питань, які виникають при організації інклюзивного навчання дитини з ООП.

Аналізуючи тісну співпрацю із командами психолог-педагогічного супроводу дітей, які знаходяться на інклюзивній формі навчання, можна зазначити, що досягнення позитивних результатів можливе лише за умови тісної взаємодії та ефективної роботи всіх учасників освітнього процесу.

Діяльність кожної дитини з ООП оцінювалася КППС не лише з позицій набутих знань, а, передусім з позицій прогресивного розвитку. З цією метою вчителі та асистенти вчителів використовують метод портфоліо (накопичувальну систему оцінювання, що передбачає збір різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку дитини, активне залучення дитини до життя групи тощо).

Ведеться ділова документація педагогів, які працюють з дітьми з ООП: перспективний та календарний план роботи, щоденники спостережень за дитиною тощо. Провівши моніторинг реалізації ІПР встановлюється відповідність пріоритету вибору цілей дитини з ООП: на першому місці - безпека життя дитини та її психологічний комфорт; на другому - система комунікації дитини з дорослими та однолітками; на третьому - навички самообслуговування; і на останок (не менш важливо) - академічні навички дитини з ООП. Постійний моніторинг успішності обраних педагогічних технологій, інновацій, підходів та інших елементів освітньої діяльності є невід'ємною частиною інклюзивної освіти, тому педагоги знаходяться у постійному пошуку інноваційних ігрових та інших сучасних технологій інклюзивного навчання в умовах ЗЗСО та сім'ї. Проводять просвітницьку роботу з батьками дітей з ООП. Таким чином, під час проведення моніторингу аналізувались як динаміка розвитку кожної дитини з ООП, так і організація інклюзивного навчання у закладі освіти. Зі сторони батьків висловлювалася подяка за організацію інклюзивного навчання, індивідуальний підхід до дитини, педагогічний такт та компетентність педагогів, які займаються з дітьми.

Проводивши моніторинг виявлено, що у закладах освіти враховано потреби дитини з ООП, які протягом навчання можуть змінюватися, адаптація простору, психологічні чинники та інше.

Аналізуючи організацію інклюзивного навчання в закладах освіти, готовність педагогів, думку батьків потрібно оцінювати динаміку розвитку

дитини з ООП, а саме сфери розвитку емоційно-вольову, когнітивну, фізичну, мовленнєву, соціальну та навчальні досягнення з предметів.

Головним фактором позитивних зрушень, досягнень дітей з ООП є їх емоційний стан. Робота практичного психолога з мотивацією, із сприйманням себе, із мовленнєвим розвитком дуже важлива. Практичний психолог вивчає внутрішній світ дитини, аналізує її емоційний стан, її страхи і хибні переконання.

Створення предметно-розвивального середовища є запорукою успішного інклюзивного навчання. У багатьох школах ЗСО організовано ресурсну кімнату.

Інклюзія, як процес виявлення та подолання бар'єрів для освіти дитини з ООП пов'язана також із виявленням та подоланням труднощів у роботі педагогів. Постійний моніторинг успішності обраних педагогічних технологій, навчальних підходів та інших елементів освітньої діяльності є невід'ємною частиною інклюзивної освіти [36]. Для розв'язання труднощів, що виникають у процесі реалізації ІПР передбачено планові та позапланові засідання команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка діє за Положенням про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами кожного освітнього закладу.

Тісна співпраця КУ ІРЦ між асистентами, вчителями та вихователями інклюзивної групи/ класів відбувається спілкуванням, консультуванням по питанням, які виникли, методичній підтримці, поширенням відповідних, до потреб чи запиту, матеріалів.

Балтський ІРЦ взаємодіє із батьками дітей з ООП, яким організоване інклюзивне навчання, враховуючи сімейні обставини, мотивує на позитивний розвиток дитини. Фахівцями центру постійно проветься опитування батьків осіб з ООП, яким організоване інклюзивне навчання. Було поставлено ряд питань, які в основному стосувались того, чи задоволена дитина інклюзивним навчанням, чи є позитивні зміни у динаміці її розвитку, як самі батьки

відносяться до організації освітнього процесу, яку участь беруть у процесі навчання дитини та інше.

Результати опитування свідчать, що діти, яким організоване інклюзивне навчання задоволені відвідуванням закладів освіти, мають друзів, беруть участь у масових заходах. Батьки осіб з ООП задоволенні організацією навчального процесу, щиро вдячні вчителям та асистентам, корекційним педагогам за особистісний підхід до їх дитини.

Під час проведення моніторингу аналізувались як і динаміка розвитку дитини, так і організація інклюзивного навчання у закладах освіти.

Для моніторингу організації інклюзивного навчання у інклюзивній групі закладу освіти має включати основні критерії, як:

1. Інформація про навчальний заклад:
 - Доступність (територіальна, інформаційна, архітектурна)
 - Наявність пандуса
 - Спеціально обладнані приміщення (коридори, сходи, санвузли, їдальня)
 - Спеціально обладнані приміщення для навчання дітей з ООП
 - Спеціально обладнаний майданчик та прилегла територія
 - Наявність кабінетів для корекційних педагогів (кабінет психолога, кабінет логопеда, інфраструктур ЛФК та інше)
 - Наявність медичного персоналу
 - Потенційні партнери для роботи з дітьми з ООП (медичні заклади, спеціальні навчальні заклади, психологічні служби, ІРЦ, соціальні служби та інші)
2. Нормативно-правове забезпечення:
 - Нормативні документи щодо впровадження інклюзивної освіти
 - Знання концепції інклюзивної освіти та інших нормативних документів про її впровадження.
3. Методичне забезпечення:

- Наявність корекційних програм рекомендованих Міністерством для використання в загальноосвітніх закладах для навчання дітей з ООП
- Авторські програми щодо роботи з дітьми з ООП в інклюзивному класі
- Наявність медіатеки
- Наявність спеціальних підручників та навчально-методичних посібників рекомендованих для використання в загальноосвітніх закладах для навчання дітей з особливими освітніми потребами
- Методичні напрацювання щодо роботи з дітьми ООП
- Медіа матеріали для навчання дітей з ООП
- Медійний простір для активізації спілкування та обміну досвідом педагогічних працівників з питань інклюзивної освіти (групи у соціальних мережах тощо).

4. Готовність педагогічних працівників:

- Кадрова готовність (відповідність фаху)
- Пройшли навчання на курсах підвищення кваліфікації з інклюзивного навчання
- Проведені заходи щодо методичного забезпечення та навчання колективу з питань інклюзивної освіти (семінари, вебінари, круглі столи)
- Форми навчання педагогів.

5. Інформація про інклюзивну групу, клас:

- Наповнюваність класу:
- Кількість дітей у класі
- Діти на індивідуальній формі навчання по порушеннях
- Діти на інклюзивній формі навчання

Аналізуючи моніторинг організації інклюзивного навчання, залишається ще низка питань, які потрібно вирішити: це адаптація середовища, створення команди: тісної співпраці і взаємодії між вчителем, асистентом та батьками, навчання педагогів у роботі із дітьми з ООП,

створення атмосфери довіри у навчальному середовищі, наповнення ресурсних кімнат, закупівля якісного корекційного обладнання, надання підручників та іншого медійного наповнення.

Таким чином, моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП), проведений Балтським ІРЦ, підтвердив важливість системного підходу до інклюзивної освіти. Він забезпечує оцінку прогресу дітей з ООП, реалізацію індивідуальних програм розвитку (ІПР), моніторинг якості освітнього середовища та корекційно-розвиткових занять.

Результати моніторингу свідчать про позитивну динаміку розвитку дітей завдяки тісній співпраці команди психолого-педагогічного супроводу, педагогів, асистентів і батьків. Основними факторами успіху є адаптація середовища, індивідуальний підхід до дитини, використання сучасних педагогічних технологій і системний супровід дитини з боку команди фахівців.

Попри досягнення, залишається низка викликів, серед яких: адаптація навчального середовища, забезпечення ресурсних кімнат та сучасного обладнання, підвищення кваліфікації педагогів і посилення комунікації між усіма учасниками освітнього процесу.

Моніторинг доводить, що інтеграція дітей з ООП в освітнє середовище можлива лише за умови створення сприятливих умов для їх розвитку та тісної взаємодії всіх сторін.

З результатами досягнень дошкільника можна ознайомитися в табл. 3.1
Мета обстеження: визначення динаміки розвитку.

Таблиця 3.1 – Картка досягнень дошкільника

Психічні процеси, Програмні завдання (згідно карток досягнень (розвитку) дошкільника)	Діагностичні методики, дидактичний матеріал та ігри, які використовувалися	Стисла оцінка відповіді дитини
1	2	3
Сприймання	Дидактична гра «Які предмети сплутались?» (Зашумовані картинки) для оцінки зорового сприйняття, гра «Вгадай по звуку» (впізнавання звучання музичних інструментів для оцінки слухового сприйняття)	Сприймання: розвинене нижче вікової норми. Ускладнене розуміння інструкцій (інструкцію розуміє частково або ігнорує), керується власними бажаннями та інтересами.
Мислення	«Розбери та склади пірамідку» (складання пірамідки для визначення рівня сформованості наочно-дійового мислення)	Наочно-дійове мислення на стадії формування. Пірамідку розбирає. Скласти не може.
Пам'ять	«Що змінилось?» (знаходження зниклих картинок для визначення рівня зорової пам'яті) «Послухай і повтори» (повторення почутих слів для визначення об'єму слухової пам'яті)	Переважаючий тип пам'яті - візуальна.
Увага	Вправа «Впізнай по голосу» (впізнавання та співвідношення голосів для визначення рівня слухової уваги) Гра «Знайди такий самий предмет» (знаходження однакових предметів для визначення рівня концентрації та стійкості уваги)	Увага розвинена нижче вікової норми. Виражений дефіцит уваги, легкість відволікання дитини на сторонні предмети. Увага нестійка, концентрація нетривала, мала стійкість уваги.
Уявлення	Аналіз малюнків і ліплення.	Уява: на низькому рівні, спирається на конкретні предмети. Проявляється через символічні ігри, які носять хаотичний нестійкий характер.
Ігрова взаємодія	Спостереження за дитиною в ігровій діяльності	Рухова розгальмованість. Дитина непосидюча. Слабка воляова регуляція, яка проявляється у нездатності концентруватися на навчальній діяльності.

1	2	3
Спілкування	Заохочення дитини до спілкування.	Хлопчик активний, вступає у контакт охоче. Розуміння зверненого мовлення розвинене, проте швидко відволікається та іноді потребує повторення питань.
Спільна діяльність	Спонування та зацікавлення дитини до конструювання, ліплення, малювання.	Працездатність залежить від настрою. Швидка виснажуваність й утомлюваність. Інтерес до співпраці з дорослим епізодичний. Допомогу дорослого використовує, але не завжди продуктивно.
Обізнаність	Аналіз вміння дитини розрізняти кольори, форми. Вміння дитини оцінювати статус членів сім'ї.	Не диференціює предмети за розміром, кольором та формою, не називає їх. Не знає назви основних кольорів, диференціація предметів за основними кольорами та формами викликає утруднення. Сюжетні картинки не викликають зацікавленості.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Розділ 3 присвячений розгляду організації корекційно-розвивальної роботи та моніторингу динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП). У ньому висвітлено комплексний підхід до інклюзивної освіти, спрямований на розвиток потенціалу кожної дитини, гармонізацію її психофізичного стану та успішну інтеграцію в освітнє середовище.

Корекційно-розвивальні заняття зосереджені на компенсації порушень і стимулюванні розвитку дитини відповідно до її індивідуальних потреб. Заняття базуються на використанні ігрових методик, розвитку когнітивних, мовленнєвих, моторних і соціальних навичок. Особливий акцент робиться на гармонізації емоційного стану дітей, поліпшенні уваги, пам'яті та сприйняття. Ігротерапія та вправи сприяють створенню позитивного емоційного клімату, що є важливим чинником для залучення дітей до навчального процесу.

Моніторинг динаміки розвитку дітей з ООП, організований Балтським інклюзивно-ресурсним центром, забезпечує пролонговане спостереження за прогресом кожної дитини, оцінювання реалізації індивідуальних програм розвитку (ІПР) і вдосконалення освітнього процесу. Моніторинг ґрунтується на принципах систематичності, індивідуального підходу та прозорості процедур.

Результати моніторингу підтверджують позитивну динаміку розвитку дітей з ООП. Успіху сприяли такі ключові чинники:

Тісна співпраця між педагогами, асистентами, батьками та фахівцями ІРЦ.

Адаптація освітнього середовища до індивідуальних потреб дітей.

Використання сучасних методик, технологій і корекційного обладнання.

Постійна психологічна підтримка дітей, спрямована на зниження тривожності, підвищення самооцінки та створення позитивного настрою.

Якісна організація корекційно-розвивальних занять з урахуванням рекомендацій ІРЦ.

У процесі моніторингу також було виявлено певні виклики. Серед них — необхідність більш активного використання ресурсних кімнат, забезпечення закладів якісними корекційними матеріалами та обладнанням, вдосконалення професійних навичок педагогів для роботи з дітьми з ООП, а також зміцнення партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Важливим аспектом є те, що аналіз динаміки розвитку дітей з ООП враховує не лише їхні академічні досягнення, а й соціально-емоційний прогрес, рівень комунікативних навичок і здатність до інтеграції у суспільство. Методика портфоліо, яка використовується педагогами, дозволяє фіксувати досягнення дітей у різних аспектах, роблячи освітній процес більш персоналізованим і гнучким.

Таким чином, корекційно-розвивальна робота та моніторинг доводять, що інклюзія є реалістичною і ефективною за умов системного підходу, індивідуалізації освітнього процесу та тісної взаємодії всіх учасників.

Моніторинг не лише підтвердив успішність обраних стратегій, а й окреслив напрями для подальшого вдосконалення, спрямовані на підвищення якості інклюзивної освіти.

ВИСНОВОК

У роботі здійснено ґрунтовне дослідження проблеми розвитку «soft skills» у майбутніх фахівців дошкільної освіти з використанням сучасних цифрових ресурсів. Робота поєднує теоретичний аналіз, емпіричне дослідження та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення освітнього процесу в контексті інклюзивного середовища.

У першому розділі проведено теоретичний аналіз сучасних інтерактивних освітніх цифрових інструментів, таких як Moodle, Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, Kahoot!, Padlet, Edmodo, ThingLink тощо. Описано їх функціональні можливості, переваги та недоліки, що підтверджує їхню доцільність у підготовці майбутніх педагогів. Розглянуто інтерактивні методи навчання, зокрема використання інтерактивних столів, дощок та пісочниць, які сприяють розвитку пізнавальних, комунікативних і творчих навичок у дітей. Це дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб дітей з особливими освітніми потребами, що особливо важливо для інклюзивної освіти.

Другий розділ присвячено практичним аспектам реалізації розвитку «soft skills» у майбутніх фахівців через застосування цифрових технологій у діяльності інклюзивно-ресурсного центру. Проведено аналіз об'єкта дослідження – Балтського інклюзивно-ресурсного центру, де було здійснено оцінку освітніх потреб дітей із особливими потребами та надано рекомендації щодо їх розвитку. Запропоновано алгоритм комплексної оцінки розвитку дитини, який охоплює оцінку фізичного, мовленнєвого, когнітивного, емоційно-вольового розвитку. Цей алгоритм спрямований на створення умов для індивідуального підходу до кожної дитини та забезпечення ефективної педагогічної взаємодії.

У третьому розділі роботи описано впровадження інтерактивних технологій у корекційно-розвиваючих заняттях, які сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей та емоційного інтелекту. Детально

висвітлено методи моніторингу динаміки розвитку дітей, що дозволяють відстежувати прогрес у навчанні та своєчасно вносити корективи у програму їх розвитку. Практичні результати дослідження демонструють значущість цифрових інструментів для підвищення якості освітнього процесу, спрямованого на задоволення потреб дітей із різними типами освітніх труднощів.

Загалом, результати дослідження підтвердили важливість використання цифрових технологій у формуванні «soft skills» майбутніх фахівців дошкільної освіти. Це сприяє підготовці педагогів, здатних ефективно працювати в умовах інклюзивної освіти, та забезпечує індивідуалізований підхід до розвитку кожної дитини. Отримані висновки та розроблені рекомендації можуть бути використані для подальшого вдосконалення освітніх програм та методик підготовки педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наход С. А. Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. 2018. С. 39.
2. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: Видавництво А. С. К., 2004. 192 с.
4. Коляда Н., Кравченко О. Практичний досвід формування «soft skills» в умовах закладу вищої освіти // Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. № 3 (27). С. 137–145.
5. Ачкасова О. Ю., Швецова С. Г. Інтерактивні технології в освіті: теорія і практика. Київ: Наукова думка, 2020. 240 с.
6. Глазунова О. О., Волошина Т. В. «Soft skills» як ключова складова професійної підготовки майбутніх фахівців. Харків: Вид-во НТУ, 2021. 184 с.
7. Коломоець Т. В., Олійник І. А. Використання інтерактивних платформ у дошкільній освіті. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2019. 180 с.
8. Іонова О. С., Марченко Л. Г. Інклюзивна освіта: сучасні виклики і перспективи. Київ: Либідь, 2022. 256 с.
9. Юр'єва Н. П. Інтерактивні дошки в освіті: сучасні підходи. Львів: Світ, 2021. 128 с.
10. Антонова О. В. Інноваційні технології в інклюзивній освіті. Харків: Основа, 2020. 184 с.
11. Петров В. П. Дистанційне навчання: виклики та перспективи. Київ: Академія, 2019. 152 с.

- 12.Кравченко Л. М. Розвиток «soft skills» у педагогів: методологічний підхід // Журнал «Освіта XXI століття». 2022. № 5.
- 13.Волошина Т. С., Глазунова О. В. «Soft skills» для педагогів майбутнього: теорія і практика. Одеса: Маяк, 2021. 184 с.
- 14.Андерсон Т. Інтерактивні освітні технології в дистанційному навчанні. Київ: Освіта, 2021. 180 с.
- 15.Бондаренко О. М. Цифрові інструменти в інклюзивній освіті // Журнал «Інноваційна педагогіка». 2020. № 3.
- 16.Григоренко Т. В. «Soft skills» у підготовці майбутніх педагогів: інтерактивний підхід // Наукові записки ПНУ. 2021.
- 17.Нечаєва В. А. Використання інтерактивних дошок у навчанні дітей з ООП. Харків: Ранок, 2020. 140 с.
- 18.Колесникова Л. В. Формування цифрових компетентностей у педагогів // Журнал «Освітній простір». 2021. № 2.
- 19.Воронов В. М. Інтерактивні методи в інклюзивній освіті // Журнал «Освіта для всіх». 2022. № 5.
- 20.Бабенко О. І. Інтерактивні методи навчання в інклюзивній освіті. Харків: Освіта, 2022. 164 с.
- 21.Sharma V. Digital Inclusion Strategies in Education. New York: Palgrave Macmillan, 2023.
- 22.Brown T., Green A. The Impact of Inclusive Education in Modern Schools. London: Routledge, 2020.
- 23.Jones A., Smith B. Digital Tools in Early Childhood Education. New York: Springer, 2021.
- 24.Meyer J. Digital Frameworks for Preschool Education: A Practical Guide. Cambridge: Academic Press, 2023.
- 25.Smith J. Digital Pedagogy for Inclusive Education // Journal of Modern Education. 2022. Vol. 56.
- 26.Stewart C., Wall A., Marciniak S. Mixed signals: Do college graduates have the soft skills that employers want? // Competition Forum. American Society

- for Competitiveness. 2016. Vol. 14, No. 2. P. 276–281. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/316066488>.
27. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2020. Available at: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>.
 28. Moodle: Learning Platform. Available at: <https://moodle.org>.
 29. Google Classroom. Available at: <https://classroom.google.com>.
 30. Дяченко О. П. Використання Kahoot! у навчальному процесі. Практика, 2022. Available at: <https://kahoot.com>.
 31. National Center on Accessible Educational Materials. Assistive Technologies for Learning. Boston, 2022.
 32. European Commission. Inclusive Education Policies in the Digital Era. Brussels: EC Publications, 2023.
 33. Council of Europe. Digital Citizenship Education Handbook. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2022.
 34. UNESCO. The Role of Technology in Education for All. Paris: UNESCO Publishing, 2022.
 35. OECD. Technology and Inclusive Learning Environments. OECD Publishing, 2023. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance>.
 36. UNESCO. Глобальні ініціативи з інклюзивної освіти. Париж: ЮНЕСКО, 2021.
 37. Антонюк Л. Сучасні освітні платформи для підготовки педагогів // Науковий вісник НПУ. 2022. № 4.
 38. Волошина Т. С. Digital Technologies in Inclusive Preschool Education. Одеса: Lighthouse, 2021.
 39. National Association for the Education of Young Children. Position Statement on Technology in Early Education. Washington, D.C.: NAEYC, 2022.
 40. Wright R. Gamification in Education: Benefits and Challenges // Journal of Educational Innovation. 2023.

- 41.Sharma V. Digital Inclusion Strategies in Education. New York: Palgrave Macmillan, 2023.
- 42.Smith R. Effective Strategies for Using Digital Tools in Inclusive Classrooms // Educational Review. 2022. Vol. 74.
- 43.Smith J. Digital Pedagogy for Inclusive Education // Journal of Modern Education. 2022. Vol. 56.
- 44.Sharma V. Digital Inclusion Strategies in Education. New York: Palgrave Macmillan, 2023.
- 45.Johnson P. Virtual Learning Tools in Early Education. Springer, 2022.
- 46.Антонова О. В. Інноваційні технології в інклюзивній освіті. Харків: Основа, 2020.
- 47.Андерсон Р. Inclusive Teaching with Technology: Theory and Practice. Oxford: Blackwell Publishing, 2023.
- 48.Бабенко О. І. Інтерактивні методи навчання в інклюзивній освіті. Харків: Освіта, 2022.
- 49.European Commission. Inclusive Education Policies in the Digital Era. Brussels: EC Publications, 2023.
- 50.Sharma V. Digital Inclusion Strategies in Education. New York: Palgrave Macmillan, 2023.
- 51.UNESCO. The Role of Technology in Education for All. Paris: UNESCO Publishing, 2022.